

1. BAUDŽIAMOJI TEISĖ

EKSTRADICIJA LIETUVOS IR UŽSIENIO VALSTYBIŲ TEISĖJE

Asistentas Andrius Nevera

Lietuvos teisės akademija, Ateities g. 20, 2057 Vilnius
Telefonas 71 45 84
Elektroninis paštas anevera@lta.lt

Spaudai pateikta 1999 m. rugsėjo 23 d.

S a n t r a u k a

1990 m. kovo 11 d. LTSR Aukščiausioji Taryba atkūrė Lietuvos Respublikos nepriklausomybę. Priėmus šį nepaprastai svarbų aktą, Lietuva sugrįžo į pasaulio tautų bendriją ir vėl tapo savarankišku tarptautinių santykių subjektu.

Visiems žinoma, kad viena iš opiausių tarptautinio teisinio bendradarbiavimo sferų yra nusikalstamumo kontrolė¹. Jau senokai nusikaltėliams neegzistuoja valstybės sienos ir jų veiklos zona neapsiriboja kurios nors vienos valstybės teritorija. Be to, tobulėjant susisiekimo priemonėms ir suprastėjus asmenų judėjimo per valstybės sieną kontrolei, nusikaltėlis per kelias valandas atsiduria kitoje valstybėje. Būtent dėl šios priežasties pastaraisiais dešimtmečiais ekstradicijos (nusikaltėlių išdavimo²) instituto reikšmė esti nepaprastai svarbi. Juk ekstradicija – tai pagrindinė ir pati problemiškesnė valstybių tarptautinio teisinio bendradarbiavimo užkertant kelią nusikalstamumui forma.

Šiuo metu Lietuvos Respublikoje ekstradicijos problemai neskiriama pakankamai dėmesio, nors įstatymų ir praktikos būklė turėtų skatinti visai ką kitą. Šiame straipsnyje autorius stengiasi panagrinėti ekstradicijos sąvokos problematiką, šio instituto teisinę prigimtį, Lietuvos ir užsienio valstybių ekstradicijos proceso ypatumus, praktiką, pateikia pasiūlymų, kaip tobulinti nacionalinius teisės aktus.

---

¹ Vadovaujantis 1992 m. balandžio 30 d. LR Vyriausybės nutarimu Nr. 313, pastaruoju metu Lietuvoje vartojama sąvoka “nusikalstamumo kontrolė”.

² LR BK vietoj termino “ekstradicija” vartojamas terminas “nusikaltėlių išdavimas”. Tai pažodinis vertinys iš rusų kalbos. Manau, jis nėra visiškai tinkamas, nes nusikaltėliu asmuo tampa tik tada, kai jis pripažįstamas kaltu teismo apkaltinamuoju nuosprendžiu.

1. Ekstradicijos sąvokos problema

Norint panagrinėti šią problemą, pirmiausiai reikia išsiaiškinti jos dalyką.

Ekstradicijos sąvokos problemai nemažai dėmesio skyrė įvairių laikų ir įvairių valstybių mokslininkai. Tačiau užsienio šalių baudžiamosios ir tarptautinės teisės doktrinoje net ir šiuo metu nėra aiškaus ir vienareikšmio požiūrio į šią nepaprastai aktualią problemą.

Tarptautinė baudžiamosios teisės asociacija X tarptautiniame kongrese ekstradiciją apibrėžė kaip “tarptautinės teisinės pagalbos baudžiamosiose bylose aktą, kurio tikslas – perduoti baudžiamąją tvarką persekiojamą arba nuteistą asmenį iš vienos valstybės jurisdikcijos kitos valstybės jurisdikcijai” [1, p. 362]. Kiek kitokią sąvoką pateikia prancūzų mokslininkas Bilot-J. B. Moore’as. Jis teigia, kad ekstradicija – tai “aktas, kai viena valstybė perduoda kaltinamą ar nuteistą asmenį už nusikaltimo padarymą ne jos teritorijoje reikalaujančiai valstybei, kuri turi teisę jį bausti” [2, p. 9]. Šis apibrėžimas beveik nesiskiria nuo prieš tai pateiktojo, tik jame papildomai atkreiptas dėmesys į valstybės teisę bausti asmenį ir nusikaltimo padarymo vietos svarbą. Tačiau žymi rusų mokslininkė prof. L. N. Galenskaja, nemažai dėmesio skyrusi ekstradicijos problemoms, šį institutą suvokia daug siauriau. Ši autorė teigia, kad ekstradicija – tai “tarptautinės teisės normomis reglamentuotas nusikaltėlio perdavimo kitai valstybei, norint įvykdyti šiam asmeniui paskirtą bausmę, procesas” [3, p. 122]. Tokių atvejų, kai asmuo išduodamas kitai valstybei, kad būtų įvykdyta numatyta jam bausmė¹, nėra daug. Didžiausioji prašymų dalis vis dėlto susijusi su dar nuteistų asmenų išdavimu. Asmuo perduodamas, kad būtų galima jį teisti, o tik paskui galima kalbėti apie nubaudimą ir bausmės vykdymą. Todėl šios autorės pozicijos negalima laikyti teisinga, nes ekstradicijos ribų susiaurinimas gali turėti neigiamų padarinių tarpvalstybiniam teisiniam bendradarbiavimui.

Pateiktose sąvokose ekstradicija apibrėžiama kaip “aktas” arba “procesas”. Manau, kad vartojami skirtingi žodžiai ekstradicijos esmės nekeičia. Nesvarbu, ar ekstradiciją suvoksime kaip procesą, ar kaip aktą, esmė išlieka ta pati – asmens, padariusio nusikalstamą veiką, perdavimas iš vienos valstybės kitai. Daug svarbiau yra išsiaiškinti, ar minėti asmenys gali būti perduodami tik tai valstybei, kurios teritorijoje buvo padarytas nusikaltimas. LR BK 6 str. 1 dalyje nustatyta, kad “Lietuvos piliečiai ir nuolatos Lietuvoje gyvenantys asmenys be pilietybės už nusikaltimus, padarytus užsienyje, atsako pagal Lietuvos baudžiamuosius įstatymus”². Esant tokiai normai, valstybė neturi būti pasyvi, jei sužino apie įvardytų asmenų padarytus nusikaltimus. Be abejo, valstybė turi stengtis, kad šie asmenys būtų nubauti Lietuvoje. O tai padaryti įmanoma tik tuomet, kai asmuo bus Lietuvai išduotas. Būtent dėl šios priežasties, formuluojant ekstradicijos sąvoką, pabrėžti nusikaltimo padarymo vietą yra netikslinga.

Nagrinėjant ekstradicijos sąvoką, iškyla dar viena aktuali problema. Bilot-J. B. Moore’as teigia, kad prašančioji valstybė pateikia prašomajai reikalavimą perduoti atitinkamą asmenį, nes, pasirašydama sutartį, ji įsipareigojo teikti šią pagalbą. Yra žinoma, kad tarpvalstybiniai santykiai paremti tik gera valia. Kalbėti apie pareigą galima tik tuomet, kai pati valstybė įsipareigoja ją vykdyti. Ekstradicija taip pat yra tarpvalstybinių teisinių santykių forma, todėl kalbėti apie pareigos buvimą – neleistina. Prašomosios valstybės suvereniteto gerbimas yra būtinas tarptautinių santykių elementas. Tai reiškia, kad reikalavimo teisė, taikant ekstradiciją, turi būti pamiršta. Juk net tuomet, kai valstybės tarpvalstybine ar tarptautine sutartimi lyg ir įsipareigoja perduoti prašomą asmenį, galima aptikti nemažai išlygų, kai ši pareiga išnyksta. Todėl reikia pripažinti, kad asmens išdavimas yra tik vienos valstybės geros valios ir mandagumo, rodomo kitai valstybei, išraiška. Bet kokie bandymai pabrėžti pareigos buvimą yra negalimi. Negalima priversti valstybės išduoti prašomo asmens, jei ji to

---

¹ Kalbėdami apie ekstradiciją, mes turime žinoti, kad tai nuteistųjų, kurie paskelbus nuosprendį vengia atlikti laisvės atėmimo bausmę, perdavimas. Nuteistųjų asmenų perdavimą iš vienos valstybės į kitą savanoriškumo pagrindu reglamentuoja 1983 m. Konvencija dėl nuteistųjų asmenų perdavimo.

² Panaši ar tokia pati norma yra ir kitų pasaulio valstybių galiojančiuose įstatymuose arba jų projektuose. Plačiau žr. *Итальянский уголовный кодекс*. – M., 1976; *The Danish Criminal Code*. – København, 1991; *Finish Criminal Code Reform*. – Law texts and draft’s. University of Helsinki, 1990.

nenori daryti. Žinoma, valstybės pozicija susilauktų deramo atsako: nepatenkinta valstybė, pateikus tokį pat prašymą, atsakytų tuo pačiu. Tai dar kartą patvirtina, kad ekstradicija yra tik valstybių geranoriškumu ir pagarba paremtas procesas.

Trumpai aptarę šią problemą, galime teigti, kad **ekstradicija – tai tarptautiniais, tarpvalstybiniais ir nacionaliniais įstatymais reglamentuojamas procesas, kai viena valstybė kitai perduoda prašomą asmenį, turint tikslą jį teisti ar įvykdyti jam paskirtą bausmę.**

2. Ekstradicijos teisinis reglamentavimas

LR BK 7¹ str. nustatyta, kad “užsienio piliečiai, padarę nusikaltimus, išduodami atitinkamoms valstybėms remiantis tarptautinėmis ir tarpvalstybinėmis sutartimis, o jei tokių nėra – vadovaujantis Lietuvos Respublikos įstatymais”. Analizuodami šią LR BK nuostatą, mes matome, kad įstatymų leidėjas nurodė tris teisinius pagrindus, suteikiančius teisę inicijuoti ekstradicijos procesą.

1995 m. Lietuvos Respublika ratifikavo 1957 m. gruodžio 13 d. Europos konvenciją dėl ekstradicijos ir 1975 m. spalio 15 d. pirmąjį papildomąjį bei 1978 m. kovo 17 d. antrąjį papildomąjį protokolus [4]. Šio tarptautinio akto ratifikavimas reiškia, kad nuo jo įsigaliojimo dienos Lietuva, bendradarbiaudama su šios Konvencijos dalyvėmis, turi vadovautis tik šios Konvencijos nuostatomis. Konvencijos 28 str. nustatyta, kad “Konvencija tose šalyse, kuriose yra taikoma, pakeičia visas dvišales sutartis ar konvencijas ir nustato ekstradicijos taikymą tarp bet kurių dviejų šalių”. Tačiau sutarčių pasirašymas turint tikslą papildyti konvencijos sąlygas ar sudaryti sąlygas taikyti joje išdėstytus principus neprieštarauja prieš tai pateiktai Konvencijos nuostatai.

Iki 1995 m. Lietuvai bendradarbiauti su Europos Sąjungos ir pasaulio valstybėmis buvo gana keblu, kadangi nebuvo pasirašyta nė viena tarpvalstybinė sutartis, kuri būtų teisinis pagrindas valstybėms bendradarbiaujant ekstradicijos bylose. Tačiau buvo tokių valstybių (JAV ir Belgijos Karalystė), kurios mielai sutiko vadovautis iki 1940 m. pasirašytais tokiomis sutartimis [5]. Nepaisant to, kad daugelis minėtų sutarčių nuostatų paseno, esmė vis dėlto liko ta pati – asmenų, padariusių nusikaltimą, perdavimas. Todėl JAV ir Belgija oficialiais raštais patikino, kad ekstradicijos bylose sutinka bendradarbiauti remiantis Pirmosios Respublikos metais pasirašytais sutartimis. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad nuo 1918 iki 1940 m. Lietuva buvo pasirašiusi tarpvalstybines sutartis dėl ekstradicijos ir su Vokietija, Danija, Anglija bei kitomis Europos valstybėmis.

Šiuo metu Lietuva yra ne tik Europos, bet ir 1970 m. Hagos konvencijos dėl kovos su neteisėtu orlaivių užgrobimu, 1971 m. Monrealio konvencijos dėl kovos su neteisėtais aktais, nukreiptais prieš civilinės aviacijos saugumą, bei kitų tarptautinių sutarčių dalyvė. Kai kurios šios sutartys taip pat numato ekstradicijos galimybę už konvencijoje numatytų nusikaltimų padarymą. Jos daugeliui valstybių suteikia galimybę prašyti asmens ekstradicijos, jei padarytas tarptautinio pobūdžio nusikaltimas: paimti įkaitai, terorizmo aktas ir pan. Tačiau jei tas pats klausimas aptariamas keliuose tarptautiniuose aktuose, iškyla sutarčių konkurencijos problema, t.y. kuria tarptautine sutartimi reikia vadovautis, jei asmuo padarė nusikaltimą ir keliamas klausimas dėl jo ekstradicijos. Tarkime, asmuo Vokietijoje pagrobia orlaivį ir juo atvyksta į Lietuvą. Tiek Lietuva, tiek Vokietija yra Europos konvencijos dėl ekstradicijos ir Hagos konvencijos dėl kovos su neteisėtu orlaivių užgrobimu dalyvės. Atsižvelgiant į tai, kad Lietuva ir Vokietija yra regioninės tarptautinės sutarties dalyvės (1957 m. Europos konvencija dėl ekstradicijos), sprendžiant ekstradicijos klausimus reikia vadovautis būtent šia tarptautine daugiašale regionine sutartimi.

Lietuvos Respublikos Seimas nuo 1992 m. iki 1999 m. ratifikavo su devyniomis valstybėmis pasirašytas tarpvalstybines sutartis dėl teisinės pagalbos ir teisinių santykių civilinėse, šeimos ir baudžiamosiose bylose [6]. Nors visos šios tarpvalstybinės sutartys juridškai galioja, bet, bendradarbiaudama su Lenkija ir Estija, Lietuva negali vadovautis tarpvalstybinėmis sutartimis, nes šios valstybės taip pat yra 1957 m. Europos konvencijos dėl ekstradicijos

dalyvės (Europos konvencija pakeičia visas dvišales ar daugiašales sutartis)¹. Tačiau šios nuostatos laikomasi ne visuomet. Net ir ratifikavusi 1957 m. Europos konvenciją, Lietuva, kreipdamasi teisinės pagalbos ekstradicijos bylose į Lenkiją, vadovaujasi 1993 m. ratifikuotos dvišalės sutarties nuostatomis. Tai yra šiurkštus pažeidimas, rodantis aiškią valstybių nepagarbą aukštesnę teisinę galią turinčiam tarptautiniam susitarimui. Be to, minėtos taisyklės taikymas yra pateisinamas ir dėl tos priežasties, kad Konvencija yra bendro pobūdžio bei daugiašalė. Ji gali reglamentuoti visų Konvenciją pasirašiusių valstybių teisinius santykius ekstradicijos srityje. Konvencijoje dalyvaujančios šalys tik ją ratifikavusios gali sudaryti dvišales ar daugiašales sutartis ir tik tam, kad papildytų šios Konvencijos sąlygas ar sudarytų palankesnes sąlygas taikyti joje išdėstytus principus [7, p. 28, 29]. Ši nauja taisyklė yra principo, kad daugiašalė Konvencija turi pirmumo teisę prieš dvišales sutartis, padarinys.

Ekstradicijos ekspertai pateikia vis naujų nuomonių ir argumentų, sprendžiant, ar ekstradiciją reikia reglamentuoti dvišalių, ar daugiašalių tarptautinių sutarčių pagrindu. Skeptiškiausiai daugiašalių tarptautinių sutarčių pasirašymą vertina Kanados profesorius E. Maquinni. Jis mano, kad tokių sutarčių pasirašymas sudaro nemažai problemų taikant šias normas nacionalinėje teisėje [8, p. 142]. Šiam požiūriui negalima pritarti, nes, nepaisant to, kad tokių sutarčių implimentacija į nacionalinę teisę išties sudėtinga, dar didesnių problemų iškils, jei reikės, tarkime, šimtui valstybių pasirašyti apie 12 000 susitarimų dėl asmenų ekstradicijos [8, p. 198]. Daugiašalių tarptautinių sutarčių sistema yra daug geresnė, nes joje nėra tų neigiamų elementų, kurie esti pasirašant dvišales tarpvalstybines sutartis. Daugiašalės tarptautinės sutartys yra bendro pobūdžio, o tai suteikia galimybę pašalinti spragas, kurios gali atsirasti pasirašius tarpvalstybinę dvišalę sutartį. Tačiau reikia pripažinti, kad dar ilgai dvišalės sutartys išliks pagrindiniu teisiniu dokumentu, reglamentuojančiu valstybių santykius bendradarbiaujant ekstradicijos srityje.

Valstybių tarptautinis teisinis bendradarbiavimas ekstradicijos srityje gana aktyvus. Vis daugiau valstybių prisijungia prie regioninių daugiašalių tarptautinių sutarčių, vis daugiau pasirašoma dvišalių tarpvalstybinių sutarčių, tačiau šie aktai negali būti vienintelis pagrindas bendradarbiaujant valstybėms ekstradicijos srityje. Jau minėtame LR BK 7¹ str. 1 dalyje numatyta, kad "... jeigu tokių sutarčių nėra – vadovaujantis Lietuvos Respublikos įstatymais". Visiems turi būti suprantama, kad pasirašyti Lietuvai tarpvalstybines dvišales sutartis su ne Europos valstybėmis vargu ar tikslinga. Tokia valstybė kaip Tadžikistanas, dėl visiems suprantamos priežasties, neprisijungs prie 1957 m. Europos konvencijos dėl ekstradicijos. Bet to net nereikia. Tarpvalstybiniai santykiai ekstradicijos srityje su tokiomis valstybėmis gali būti sureguliuoti priėmus nacionalinį įstatymą (žr. Įstatymo dėl ekstradicijos projektą). Paradoksalu, kad materialiosios teisės norma galimybę vykdyti ekstradiciją nacionalinio įstatymo pagrindu numato, o procesinės teisės normos to daryti neleidžia. Štai LR BPK 22² str. 1 dalyje aiškiai pasakyta, kad "Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių numatytais pagrindais ir tvarka asmuo gali būti išduotas iš Lietuvos Respublikos kitos valstybės teisėsaugos institucijoms". Ši norma besąlygiškai panaikina galimybę išduoti asmenį tai valstybei, su kuria nepasirašyta tarpvalstybinė sutartis ir ji nėra kokios nors daugiašalės tarptautinės sutarties dalyvė. Vertėtų pažymėti, kad net Europos konvencijos dėl ekstradicijos 28 str. 3 dalis leidžia šalims laisvai reguliuoti savitarpio ryšius dėl ekstradicijos priimant vienodus ar panašius vidaus įstatymus [7, p. 28, 29]. Tarkime, Lietuva galėtų susitarti su Latvija ir Estija bei priimti vieną vidaus įstatymą, kuris daug detaliau ir patogiau reguliuotų santykius, atsirandančius dėl ekstradicijos. Tokio įstatymo idėja nėra visiškai nauja, nes Skandinavijos šalys santykius dėl ekstradicijos reguliuoja remdamosi nacionaliniu įstatymu [9]. Pavyzdžiui, Suomijoje priimtas grynai nacionalinis įstatymas, reguliuojantis ekstradicijos santykius su kitomis valstybėmis [10].

Tarptautinės teisės institute 1970 m. buvo įkurtas specialus komitetas ekstradicijos problemoms spręsti. Šio komiteto darbe dalyvavę įvairių pasaulio valstybių mokslininkai 1980 m. Oksforde priėmė rezoliuciją, kurioje pareiškė, kad "reikia sveikinti ekstradicijos taikymą nesant specialios sutarties" [11, p. 198]. Galima būtų drąsiai pasakyti, kad bet kurios

---

¹ Šiuo metu Lietuva vadovautis dvišaliais tarpvalstybiniais susitarimais ekstradicijos bylose turi tik bendradarbiaudama su Latvija, Baltarusija, Moldova, Ukraina, Rusijos Federacija, Kazachstanu bei Uzbekistanu.

valstybės atsisakymas tenkinti ekstradicijos prašymą motyvuojant tuo, kad nepasirašyta atitinkama sutartis, turi būti pripažįstamas kaip nedraugiškas tokios valstybės aktas. Ekstradicija yra valstybių tarptautinio bendradarbiavimo forma ir jos privalomumas įtvirtintas Jungtinių Tautų Statute. Todėl valstybės, neturinčios nacionalinių įstatymų, gerokai atsilieka.

Nuo XIX a. pradžios daugelis pasaulio valstybių stengėsi ekstradicijos klausimus sureguliuoti remdamosi nacionaliniu įstatymu [12, p. 17]. Pirmoji buvo Belgija. Čia 1833 m. karalius paskelbė nacionalinį įstatymą, kuriame buvo nurodyta, kad ekstradicija yra nuo gimimo neatsiejama karaliaus teisė, kuria pasinaudodamas jis palaiko gerus kaimyninius santykius su gretimomis valstybėmis. Šiuo metu ekstradicijos nacionalinius įstatymus turi daugelis pasaulio valstybių: JAV, Indija, Peru, Meksika, Irakas, Panama, Kanada, Australija, Švedija, Norvegija, Olandija, Didžioji Britanija, Argentina, Brazilija, Vokietija, Izraelis, Prancūzija ir kitos. Net tokia maža Europos valstybė kaip Kipras turi nacionalinį įstatymą [13, p. 15]. Tai tik skatintina, nes tokie įstatymai praplečia šalies galimybes bendradarbiauti su visomis pasaulio valstybėmis sprendžiant ekstradicijos problemas.

3. Ekstradicijos sąlygos ir procedūra

Sąlygos, turinčios įtakos ekstradicijai, įtvirtintos tiek LR BK, tiek LR BPK. Tai nėra normalus reiškinys, nes LR BPK yra įstatymų rinkinys, kuris turi sureguliuoti tik ekstradicijos proceso tvarką. Juk LR BPK nenustatyti pagrindai, kuriems esant galima perduoti baudžiamąjį procesą ar vykdyti užsienyje priimtą nuosprendį! Tai suprantama, nes baudžiamojame proceso įstatymo paskirtis yra visai kita. Šiuo metu su pakeitimais ir papildymais galiojančiame 1961 m. rugsėjo 1 d. LR BPK 1 str. 1 dalyje aiškiai nurodyta BPK paskirtis – nustatyti baudžiamųjų bylų proceso tvarką Lietuvos Respublikoje. Belieka padaryti logišką išvadą, kad ekstradicijai įtakos turinčios sąlygos turi būti įtvirtintos Lietuvos Respublikos baudžiamajame kodekse.

Panagrinėkime ekstradicijai įtakos turinčias sąlygas, kurios yra nepaprastai svarbios ir probleminės. Lietuvos Respublikos Konstitucijos 13 str. nustatyta, kad “draudžiama išduoti Lietuvos Respublikos pilietį kitai valstybei, jeigu Lietuvos Respublikos tarptautinės sutartys nenustato kitaip”. Ši konstitucinė nuostata įtvirtina vieną svarbiausių sąlygų, trukdančių inicijuoti ekstradiciją iš Lietuvos. 1993 m. Lietuva, prisijungdama prie 1957 m. Europos konvencijos dėl ekstradicijos, turėjo teisę padaryti išlygas ir paaiškinimus. Viena iš jų – griežtas Lietuvos atsisakymas išduoti savo piliečius užsienio valstybei. 1957 m. Europos konvencija dėl ekstradicijos iš esmės nedraudžia savų piliečių ekstradicijos į užsienio valstybę, bet kiekvienai valstybei suteikia galimybę apsispręsti, ar ji sutiks išduoti savus piliečius, ar ne. Tačiau apibrėždama “piliečio” sąvoką, Lietuva neatsižvelgė į LR BK 6 str. 1 dalies nuostatą, kurioje aiškiai pasakyta, kad “Lietuvos piliečiai ir nuolatos Lietuvoje gyvenantys asmenys be pilietybės už nusikaltimus, padarytus užsienyje, atsako pagal Lietuvos baudžiamuosius įstatymus” [14]. LR BK projekto 6 str. nustatyta, kad “Lietuvos piliečiai ir kiti nuolatos Lietuvoje gyvenantys asmenys už nusikaltimus, padarytus užsienyje, atsako pagal Lietuvos baudžiamuosius įstatymus”. Ši baudžiamojame kodekse nuostata yra labai konkreti ir kartu įpareigojanti. Pirma, ji nėra vien tik bendro pobūdžio principas, bet įpareigoja Lietuvą imtis aktyvių veiksmų siekiant šiuos asmenis nubausti už užsienyje padarytus nusikaltimus pagal Lietuvos įstatymus. Antra, ši norma įpareigoja atsakyti juos išduoti užsienio valstybei. Tačiau, prisijungdama prie 1957 m. Europos konvencijos, Lietuva aiškiai ir nedviprasmiškai nurodė, kaip ji supranta terminą “pilietis” – tai asmuo, turintis Lietuvos Respublikos pilietybę pagal Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymą. Tikriausiai toks termino “pilietis” apibrėžimas buvo pateiktas skubotai ir neišsiaiškinus daugelio Europos valstybių pateiktų šio termino apibrėžimų. Štai Suomijoje terminas “pilietis” taikomas Suomijos, Islandijos, Norvegijos, Švedijos ir Danijos piliečiams bei asmenims, nuolatos gyvenantiems minėtose valstybėse. Šis pavyzdys rodo, kad terminas “pilietis” gali būti suvokiamas ne tik siaurąja prasme. Tačiau, jei Lietuva nenori keisti jau pareikštos šiuo klausimu pozicijos, ji turi padaryti pakeitimus LR BK, kad būtų pašalintas normų prieštaravimas.

Lietuvos Respublikai jau teko susidurti su atveju, kai Latvija reikalavo laikinai perduoti Lietuvos pilietį, kad jis Latvijoje būtų nuteistas. Tiesmukai suvokdami Lietuvos Konstitucijos, BK bei BPK atitinkamus straipsnius, galėtume padaryti išvadą, kad tokio pobūdžio perdavimas yra negalimas. Tačiau mes turime suvokti gana paprastą dalyką – Latvija prašo ne Lietuvos piliečio ekstradicijos, bet laikinai perduoti, garantuodama, kad atlikus numatytus procesinius veiksmus, asmuo bus nedelsiant grąžintas. Jei Lietuva nuspręstų įvykdyti šį prašymą, ji susidurtų su dar viena problema – kas priims atitinkamą sprendimą!? Akivaizdu, kad patenkama į aklavietę.

Daugelis Europos ir kitų žemynų valstybių šią problemą yra išsprendusios, priimdamos nacionalinius ekstradicijos įstatymus. Pavyzdžiui, Austrijos federaciniame įstatyme aiškiai pasakyta, kad “Austrijos piliečio priėmimas atgal, jei jis buvo laikinai išduotas užsienio įstaigoms, atliekant procesinius veiksmus ar kitą teisinę pagalbą, neprieštarauja konstitucinei nuostatai” [15]. Šiuo atveju sprendimo teisė suteikta teisingumo ministrui.

Taip pat nežinia, kaip Lietuva pasielgtų, jei Lietuvos pilietis sutiktų būti perduodamas kitai valstybei. Ar galima varžyti asmens pasirinkimo laisvę, jei toks jo ryžtas nekelia jokio pavojaus asmens sveikatai ar gyvybei? Tikriausiai šis asmens sutikimas nebūtų įpareigojantis, nes Lietuvos Konstitucija ir įstatymai jokių išlygų šiuo klausimu nenumato.

LR BPK 22² str. 2 dalyje, be jau įvardytos, išdėstytos dar penkios sąlygos, kurioms esant asmuo negali būti išduodamas iš Lietuvos.

1998 m. gruodžio 9 d. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas nusprendė, kad mirties bausmė prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai [16]. Lietuvos Seimas, esant tokiam sprendimui, mirties bausmę panaikino. Tačiau nei anksčiau, nei dabar tarp LR BPK 22² str. išdėstytų sąlygų, draudžiančių taikyti ekstradiciją, užuominos apie mirties bausmę mes nerasime. Tiesa, yra šeštas punktas, kuriame nurodoma į Lietuvos pasirašytas tarptautines sutartis. Nagrinėdami Lietuvos dvišales sutartis, be vargo galime pastebėti, kad niekur apie mirties bausmę, kaip kliūtį ekstradicijai, neužsiminta. Tuo tarpu 1957 m. Europos konvencijoje dėl ekstradicijos mirties bausmės problema nagrinėjama atskirame – 11 – straipsnyje. Jame labai aiškiai pasakyta, kad “jei prašančiosios šalies įstatyme už nusikaltimą, dėl kurio reikalaujama ekstradicijos, nenumatyta mirties bausmė, o prašomojoje šalyje toks nusikaltimas mirties bausme nėra baudžiamas arba mirties bausmė nėra taikoma, ekstradicija taip pat nėra taikoma”. Suprantama, kad nepaisant šios Konvencijos nuostatos, konkreti valstybė vis vien sieks asmens ekstradicijos, nes nusikaltimas būna labai sunkus, jei už jo padarymą numatyta mirties bausmė¹. 1957 m. Europos konvencija dėl ekstradicijos šiuo atveju numato išimtį, jei valstybė suteikia garantijas, kad mirties bausmė nebus paskirta². Šiuo metu nėra nė vienos teisės normos, kurioje būtų numatyta, kas turi teikti tokio pobūdžio garantijas. Tiesa, šiuo metu Lietuvai to nereikės daryti, bet galimas atvejis, kad garantijas turės teikti užsienio valstybė, ir tuomet bus neaišku, kokia užsienio šalies institucija tai turi padaryti.

1957 m. Europos konvencijoje dėl ekstradicijos 3 str. nurodoma, kad jei valstybė nusikaltimą, dėl kurio prašoma ekstradicijos, traktuoja kaip politinį, ji gali ekstradicijos netaikyti. Šiuo klausimu, prisijungdama prie minimos Konvencijos, Lietuva pareiškė, kad pasilieka teisę konkrečiu atveju spręsti, ar nusikaltimas bus pripažintas politiniu, ar ne. Ši nuostata yra sveikintina, bet neaišku, kas ir kokiais kriterijais vadovaudamasi spręs šį klausimą. Politinio nusikaltimo padarymas, kaip kliūtis netaikyti ekstradiciją, paminėtas Lietuvos ir Lenkijos sutartyje dėl teisinės pagalbos ir teisinių santykių civilinėse, šeimos, darbo ir baudžiamosiose bylose [6, p. 87]. Tačiau nė viename Lietuvos įstatyme nėra pateikta politinio nusikaltimo sąvoka nei nurodyta institucija, kuriai pavedama šią problemą nagrinėti. Mano manymu, politinio nusikaltimo sąvoką būtinai turėtų išaiškinti Lietuvos Aukščiausiasis Teismas.

---

¹ Lietuva kreipėsi į Vokietiją dėl I. Tiomkino ekstradicijos, kaltindama jį padarius nusikaltimus, numatytus LR BK 105 str. ir 227¹ str. Tuo metu už nusikaltimo, numatyto LR BK 105 str., padarymą buvo numatyta mirties bausmė.

² Lietuva kelis kartus teikė tokias garantijas I. Tiomkino ekstradicijos byloje įvairiais lygiais, tačiau Vokietijos teismas jas pripažindavo nepakankamomis. Buvo nutarta, kad tik Vyriausybės vadovo ar prezidento garantijos gali būti įtikinančios.

Stebint įvairių valstybių politinį gyvenimą, galima teigti, kad politinio nusikaltimo problema yra labai aktuali. 1995 m. kovo mėn. Azerbaidžano Respublikoje nepavyko valstybinis perversmas, po kurio daugelis perversmo organizatorių pasislėpė gretimose valstybėse. Tuo pat metu į užsienio valstybes išvyko ir šių asmenų šeimos nariai bei jiems prijuočiantys asmenys, kurie nebuvo tiesiogiai susiję su perversmo organizavimu. Suprantama, kad Azerbaidžanas turi teisę persekioti valstybinio perversmo organizatorius ir dalyvius. Tačiau nepateisinama, kad tai yra pretekstas susidoroti su politiniais oponentais, kurie nėra prisidėję prie šio nusikaltimo, nors jį toleravo¹.

Šiuo metu nėra visuotinai pripažintos politinio nusikaltimo sąvokos. Įvairios tarptautinės sutartys nurodo tik tai, kas neturėtų būti laikoma politiniu nusikaltimu, todėl šios problemos analizė palikta teorijai ir teismų praktikai [17]. Šią temą nagrinėjantys teoretikai politinio nusikaltimo sąvoką apibrėžia labai skirtingai, o kartais ir klaidingai. Vieni teigia, kad politiniu nusikaltimu laikytini tokie veiksmai, kurie susiję su valstybės saugumu (tėvynės išdavimas, antivyriausybė, agitacija, sukilimas, šnipinėjimas) [18, p. 639]. LR BK šios veikos numatytos kaip nusikalstamos, todėl visiškai neteisinga jas vadinti politiniais nusikaltimais, nes neteisėtomis priemonėmis norima pakeisti valstybės santvarką arba jai padaryti žalą. Tačiau kiekvienu atveju reikia labai įdėmiai išsiaiškinti, kokie kaltinimai, nes dažnai padarius šiuos nusikaltimus apkaltinami politiniai priešininkai.

Visiškai kitaip politinio nusikaltimo sąvoką pateikia teismai. Štai Prancūzijos apeliacinis teismas mano, kad politinis nusikaltimas – tai veiksmai, kurie pažeidžia šalies politinę sistemą, t.y. nukreipti prieš šalies suverenitetą, pažeidžia pagrindinius valstybės įstatymus, arba veiksmai, kurių tikslas susilpninti, pakeisti arba atnaujinti pagrindines valstybės institucijas, arba daryti spaudimą jų veiklai ar visai valstybės veiklos kryptčiai, pakeisti konstitucijos nustatytas socialines sąlygas [18, p. 640, 641]. Tačiau ir šiuo atveju reikia pabrėžti, kad šie veiksmai neturi būti susiję su prievarta ir neturi sukelti pavojaus visuomenei.

Nemažai diskusijų gali sukelti ekstradicijos sąlyga, kuri apibrėžia nusikaltimų, už kuriuos taikoma ekstradicija, bausmės ribas. 1957 m. Europos konvencijoje dėl ekstradicijos 2 str. 1 dalyje nurodyta, kad "asmenys išduodami už nusikaltimus, už kuriuos yra baudžiama laisvės atėmimu arba sulaikymu bent vieneriems metams arba dar griežtesne bausme ir pagal prašančiosios, ir pagal prašomosios šalies įstatymus". Tai reiškia, kad įstatyme asmeniui turi būti numatyta galimybė skirti bent vienerių metų laisvės atėmimo bausmę, nesvarbu, ar nusikaltimas tyčinis, ar padarytas dėl neatsargumo. Už daugelį dėl neatsargumo padarytų nusikaltimų mažiausia bausmė nenumatyta, o didžiausia nėra didelė. Tarkime, LR BK 115 str. numatytas laisvės atėmimas iki vienerių metų arba pataisos darbai tam pačiam laikui, LR BK 215 str. sankcija numato laisvės atėmimą iki vienerių metų arba pataisos darbus tam pačiam laikui, arba baudą. Panaši sankcija ir už kai kuriuos tyčinius nusikaltimus. Dėl šios priežasties, manau, netikslinga už tokius nusikaltimus taikyti ekstradiciją. Galimas atvejis, kad teismas asmeniui už padarytą nusikaltimą paskirs 6 mėn. laisvės atėmimo bausmę arba baudą. Ekstradicijai sugaištas laikas ir panaudotos lėšos bus daug didesnės nei siekiamas tikslas. Tačiau iš tikrųjų šio reikalavimo nelabai paisoma. 1997 m. Lietuva kreipėsi į Baltarusiją dėl pil. L. ekstradicijos įtariant jį padarius nusikaltimą, numatytą LR BK 271 str. 1 dalyje. Už šio nusikaltimo padarymą asmuo baudžiamas laisvės atėmimu iki ketverių metų arba pataisos darbais, arba bauda. Prašomas pilietis buvo perduotas². Šiais ir kitais atvejais, kai asmuo prašomas perduoti dėl padaryto nusikaltimo, už kurį įstatymo nustatyta bausmė yra

¹ 1995 m. lapkričio mėn. Rusija perdavė Interpolo Azerbaidžano nacionalinio biuro vadovą, kuris buvo nuteistas kalėti 15 metų. Tų pačių metų lapkričio mėn. Gruzija Azerbaidžanui perdavė pulkininką Isu Sadigovą, kuris, protestuodamas prieš politines represijas, dezertyravo – nuteistas 3 metams laisvės atėmimo. 1996 m. Ukraina išdavė Azerbaidžanui partijos "Veten Odžagi" pirmininką Zakirą Tugijevą, kuris 1993 m. balotiravosi į prezidentus. Būdamas verslininkas, jis kritikavo g. Alijevo valdžią. 1996 m. Rusija išdavė Azerbaidžanui eksministro Sureto Gusenovo giminaitį Džalilą Sadigovą bei eksministrą Ragimą Gazijevą. Pastarasis už akių buvo nuteistas mirti. Azerbaidžanui buvo išduota apie 19 asmenų, kuriems pagal tarptautines normas turėjo būti suteikta prieglobsčio teisė. Tik nedaugeliui pavyko pasprukti į Vakarų Europos valstybes ir išvengti politinio persekiojimo. Žr.: <http://www.rambler.ru/mlists/expchronicle/chronicle-weekly/11-Apr-97/22.xhtml>.

² Nuo 1993 m. iki 1998 m. balandžio mėn. Lietuva į užsienio valstybes kreipėsi 83 kartus: Uzbekistaną – 2, Rusijos Federaciją – 25, Vokietiją – 5, Moldovą – 2, JAV – 5, Estiją – 3, Kazachstaną – 6, Lenkiją – 8, Ukrainą – 5, Latviją – 4, Belgiją – 1, Ispaniją 1, Turkiją – 1, Didžiąją Britaniją – 1 ir Izraelį – 1.

mažesnė nei vieneri metai laisvės atėmimo, reikia priimti labai apgalvotą sprendimą. Kartu reikėtų suabejoti ekstradicijos tikslingumu, jei asmuo kaltinamas padaręs neatsargų nusi-kaltimą, – juk jų pavojingumas yra labai mažas. Tik tuomet, kai asmuo prašomas perduoti dėl padarytų kelių nusikaltimų ir tik vienas iš jų atitinka Europos konvencijoje dėl ekstradicijos 2 str. 1 dalyje išdėstytą reikalavimą, prašomoji valstybė gali taikyti ekstradiciją ir aukščiau minėtais atvejais.

Nemažai neaiškumų ir problemų kyla ne tik analizuojant ekstradicijos sąlygas, bet ir jos tvarką. Šiuo metu ekstradicijos tvarką iš Lietuvos Respublikos reglamentuoja LR BPK 22³-22⁵ straipsniai.

Lietuvoje asmens ekstradicijos teismo procesas vyksta Vilniaus apygardos teisme. Tačiau visiškai nesuprantama, kodėl šis teismas yra išskirtas iš dar keturių Lietuvoje veikiančių apygardos teismų. Neseniai daugelis pasaulio žmonių labai domėjosi buvusio Čilės diktatoriaus, o dabar Senatoriaus, Augusto Pinočeto ekstradicijos byla, nagrinėjama Didžiojoje Britanijoje. Šioje valstybėje ekstradicijos bylos nagrinėjamos Aukščiausiąjame Teisme (Lordų rūmuose). O įdomiausia yra tai, kad ir Lordų rūmų priimtas sprendimas gali būti apskųstas jiems patiems. Daugeliui mūsų šalies teisininkų būtų nesuprantama, kaip tas pats teismas gali svarstyti prieš kurį laiką priimtą savo paties sprendimą. Tačiau valstybėje, kurioje demokratijos tradicijos yra labai senos, tokia tvarka niekam nekelia abejonių.

Lietuvoje taip pat galima suteikti teisę nagrinėti ekstradicijos bylas Lietuvos Aukščiausiam Teismui. Šis teismas yra aukščiausioji valstybės teismų instancija, kurioje dirba labai kompetentingi teisėjai. Jų priimti sprendimai būtų iš tiesų labai apgalvoti.

Tačiau šis klausimas nėra labiausiai diskutuotinas. Daugiausia kritikos turėtų susilaukti LR BPK 22⁴ str. 3 dalies nuostata, kad teismas priima sprendimą perduoti asmenį kitos valstybės teisėsaugos institucijoms ar ne. Kitaip tariant, teismas priima administracinio pobūdžio sprendimą. Turėtų būti neabejotina tai, kad vienintelis teismų valdžios ekstradicijos proceso tikslas – nustatyti, ar yra teisinės sąlygos, darančios ekstradiciją negalimą. Jei teismas prieina prie išvados, kad ekstradicijai teisinių kliūčių nėra, tai nutartį vykdyti turi būti pavedama arba Teisingumo ministerijai (teisingumo ministrui), arba Lietuvos generalinei prokuratūrai (generaliniam prokurorui). Šie asmenys turėtų galutinai nuspręsti, išduoti asmenį ar ne. Daugelyje valstybių, kur ekstradicijos procesą reglamentuoja nacionalinis įstatymas, šis klausimas sprendžiamas būtent taip [19]. Tai natūralu, nes, atsižvelgiant į šalies interesus, gali prireikti ekstradicijos procedūrą atidėti arba visai jos nevykdyti, o, esant dabartinėms normoms, Lietuvoje to padaryti negalima. Tačiau teismui nustačius, kad yra sąlygos, neleidžiančios asmenį perduoti iš Lietuvos, asmuo neturi būti perduodamas. Lietuvos įstatymai taip pat nenumato galimybės dėl paaiškėjusių naujų svarbių aplinkybių atidėti asmens perdavimą arba atnaujinti ekstradicijos procesą. Be abejo, šios problemos negali būti išspręstos priėmus baudžiamojo proceso įstatymą, bet tai galima padaryti specialiu nacionaliniu ekstradicijos įstatymu.

Ganėtinai opi problema yra kardomojo kalinimo (suėmimo) taikymas asmenims, kuriuos prašoma perduoti. Šiuo metu kardomojo kalinimo (suėmimo) skyrimo tvarką reglamentuoja LR BPK 104¹-109³ straipsniai. Kitaip tariant, BPK nėra specialių straipsnių, reglamentuojančių kardomojo kalinimo (suėmimo) tvarką ekstradicijos procese. Šiuo metu kardomojo kalinimo skyrimo klausimą nagrinėja vietos, kurioje asmuo sulaikytas, apylinkės teismas. Remdamasis LR BPK 104¹ str. nuostatomis, teismas gali priimti dvejopo pobūdžio sprendimą: paskirti arba atsisakyti skirti asmeniui kardomąjį kalinimą. Žinoma, paprastose bylose teisėjas gali rinktis, bet šiuo metu ekstradicijos bylose jis turi priimti tik vieną sprendimą – paskirti kardomąjį kalinimą. Tai lemia visų pirma tai, kad asmenį perduoti prašančios valstybės kompetentinga institucija jau yra paskyrusi šiam asmeniui kardomąją priemonę – kardomąjį kalinimą (suėmimą), ir Lietuvos teismui tereikia šį sprendimą patvirtinti. Jau buvo tokių atvejų, kai apylinkės teismas nepriėmė nutarties paskirti kardomąjį kalinimą. Šių sprendimų galimi padariniai žinomi – asmuo galėjo vėl pasislėpti nuo teisingumo.

Panagrinėkime kardomojo kalinimo skyrimo pagrindo ir trukmės klausimą. Šiuo metu kardomasis kalinimas skiriamas 48 val. laikotarpiu ir pagal LR BPK 106 str. nuostatas iki 18 mėnesių. Nagrinėjant šį klausimą, labai svarbu atkreipti dėmesį į dviejų labai panašių, bet vis dėlto labai skirtingų terminų – „suėmimas“ ir „sulaikymas“ prasmes. Pažymėtina, kad šiuo

metu Lietuvos įstatymuose, reglamentuojant ekstradicijos procesą, šios sąvokos yra sutapatinamos. 1957 m. Europos konvencijoje dėl ekstradicijos vartojamas terminas "laikinas sulaikymas" (angl. "provisional arrest"). Remiantis konvencija, laikino sulaikymo terminas numatomas turint tikslą asmenį sulaikyti, kol bus gautas oficialus prašymas dėl jo ekstradicijos. Iki tol prašomajai šaliai apie norą pateikti oficialų prašymą dėl ekstradicijos gali būti pranešama faksu, paštu, telegrafu ar diplomatiniais kanalais. Šioje Konvencijoje laikino sulaikymo terminas nustatytas iki 40 dienų, pažymint, kad jei per 18 dienų prašomoji šalis negavo reikiamų ekstradicijos dokumentų, ji gali laikiną sulaikymą nutraukti. Pažymėtina, kad pagal skirtingas regionines konvencijas laikino sulaikymo terminas gali būti nuo 30 iki 60 dienų: pagal Amerikos konvenciją – 60 dienų, pagal ECOWAS – 20, pagal Arabų konvenciją – nuo 30 iki 60 dienų [20, p. 4-6]. Tuo tarpu pagal LR BPK 137 str. laikino sulaikymo terminas negali būti ilgesnis kaip 48 valandos. Ši priešprieša turi būti pašalinta. Nacionaliniame įstatyme dėl ekstradicijos galima įtvirtinti laikino sulaikymo skyrimo pagrindus ir tvarką. Jei atvejis ypač skubus, prašančiosios šalies kompetentingos institucijos galėtų kreiptis su prašymu laikinai sulaikyti ieškomą asmenį, nurodydamos, kad turi suėmimo orderį arba teismo nuosprendį skirti laisvės atėmimo bausmę ir artimiausiu metu ketinama kreiptis su prašymu dėl ekstradicijos. Prašyme laikinai sulaikyti taip pat turi būti nurodoma dėl kokio nusikaltimo bus reikalaujama ekstradicijos, nusikaltimo padarymo laikas, ieškomo asmens pilietybė ir tikslesnis asmens aprašymas (plačiau žr. įstatymo projektą).

Suėmimas (angl. "detention") asmeniui galėtų būti skiriamas tik gavus oficialų prašymą dėl jo ekstradicijos. Mažiausias suėmimo terminas galėtų būti du mėnesiai, numatant galimybę šį terminą pratęsti, bet ne ilgiau kaip 6 mėn. Pažymėtina, kad laikinas sulaikymas ar kardomasis kalinimas (suėmimas) turi būti galimybė, o ne būtinybė. Žmogaus asmenybė ar jo gyvenimo būdas (turi šeimą ir (arba) vaikų, dirba ir pan.) gali būti prielaida, kad asmuo niekur nesislėps. Taip pat būtina nustatyti, kad suėmimo terminas turi būti įskaitomas į paskirtos bausmės laiką.

Daugelyje Europos valstybių ekstradicijos procesas turi dvi atmainas: suprastintą ir visišką [13]. Deja, šiuo metu Lietuvos įstatymai nesuteikia galimybės perduoti prašomą asmenį pasinaudojus suprastinta tvarka.

Suprastinta ekstradicija asmuo perduodamas, jei prašančiojo valstybė nenagrinėja bylos teisme. Norint pasinaudoti tokia galimybe, reikia gauti prašomojo asmens sutikimą, prieš tai jam išaiškinus visus šio sprendimo teisinius padarinius. Asmuo turi būti pristatytas bet kuriam apylinkės teismo teisėjui, kuris jam išaiškintų, kad, pasinaudojus suprastinta ekstradicijos galimybe, jis netenka imuniteto, t.y. galės būti traukiamas baudžiamojon atsakomybėn ir už kitus nusikaltimus be išduodančiosios valstybės sutikimo. Šis procesas turi būti protokoluojamas.

Lietuvoje taip pat turi būti numatytos dvi ekstradicijos proceso galimybės. Tai sudarytų sąlygas daug taupiau naudoti valstybės biudžeto lėšas, o pareigūnai daugiau dėmesio galėtų skirti daug svarbesnėms byloms.

Šiame straipsnyje iškeltos viešumon ekstradicijos problemos yra pačios aktualiausios, bet ne vienintelės. Iki šiol įstatyme nenustatyti terminai, per kuriuos prašomoji valstybė turi pateikti visus būtinus dokumentus, iki galo neregamentuota ekstradicijos bylos nagrinėjimo teisme eiga, neišspręstas klausimas dėl išduodamo asmens daiktų likimo, neregamentuota prašomo asmens tiesioginio perdavimo procedūra (kas dalyvauja, koks ir kokio turinio surašomas dokumentas, ar išduodamas asmuo turi turėti kelionės dokumentą), kelių prašomųjų asmenų ekstradicijos procesas, tranzitinis išduodamų asmenų gabenimas ir kiti su ekstradicija susiję klausimai.

Autoriaus pateiktame įstatymo dėl ekstradicijos projekte šios problemos yra sprendžiamos.

Išvados

Reikia pripažinti, kad ekstradicijos problemai Lietuvoje skiriama labai mažai dėmesio. Iki šiol neišspręsta daugybė problemų, kurių kyla beveik visuose ekstradicijos proceso etapuose. Nacionalinis ekstradicijos įstatymas būtų geriausia išeitis, norint šiuolaikiškai sureg-

lamentuoti ekstradiciją. Autoriaus siūlomas įstatymo projektas yra pirmasis Lietuvoje. Tačiau kol tokio įstatymo nėra, būtina padaryti tam tikrus galiojančių teisės normų pakeitimus:

- būtina pašalinti LR BPK 22² str. ir LR BK 7¹ str. prieštaravimą, nes kol kas galima taikyti ekstradiciją vadovaujantis nacionaliniais įstatymais, o procesas nereglamentuotas;
- siūlytume kiek praplėsti termino “pilietis” sąvoką taikant ekstradiciją, nurodyti, kad piliečiais pripažįstami ir kiti asmenys, nuolat gyvenantys Lietuvoje;
- netikslinga riboti galimybę laikinai perduoti Lietuvos piliečius užsienio valstybei, jei garantuojama, kad, atlikus numatytus procesinius veiksmus, pilietis bus nedelsiant gražintas. Šiuo tikslu būtina papildyti atitinkamus LR BK ir LR BPK straipsnius;
- būtina LR BPK įtvirtinti galimybę prašomo asmens sutikimu taikyti suprastintą ekstradicijos procedūrą. Tai paspartintų baudžiamosios bylos nagrinėjimą ir taupytų mokesčių mokėtojų lėšas.
- būtina nedelsiant pateikti ir išaiškinti politinio nusikaltimo sąvoką, nes užsienio valstybių patirtis rodo, kad neapibrėžtumu dažnai piktnaudžiaujama ir neretai pažeidžiamos žmogaus teisės ir pagrindinės laisvės.

PRIEDAS

Įstatymas dėl ekstradicijos (projektas)

Bendroji dalis

Pagrindinės sąvokos

Išdavimas – tai asmens pašalinimas iš Lietuvos Respublikos, atiduodant jį užsienio valstybei, kai ši valstybė nori asmenį patraukti baudžiamojon atsakomybės arba skirti laisvės atėmimo bausmę.

Užsienietis – tai bet kuris asmuo, neturintis Lietuvos pilietybės ar nuolatos joje negyvenantis.

Išduodamas asmuo – tai asmuo, kurį išduoti prašo užsienio valstybė.

Prašančioji šalis – tai užsienio valstybė, pateikusi ekstradicijos prašymą.

Bendrosios nuostatos

Šio įstatymo nuostatos taikomos tik tada, kai dvišaliai ar daugiašaliai susitarimai nenumato ko kito.

Vykdyti užsienio valstybės prašymą leistina, jei nepažeidžiama visuomeninė tvarka ir esminiai Lietuvos interesai.

Pagal šį įstatymą užsienio valstybės prašymas vykdomas, jei yra garantuojama, kad ir prašančioji valstybė atsakys tuo pačiu į Lietuvos prašymą.

Išlaidas, kurios atsiranda vykdant prašymą, apmoka Lietuva. Eksperto ir gabenimo išlaidas apmoka prašančioji valstybė.

Asmenims, kurie yra perduodami arba perimami kitos valstybės, sienai kirsti nereikalingi jokie dokumentai arba žymos.

Specialioji dalis

I skyrius. Ekstradicijos leistinumas

Lietuvos piliečiai užsienio valstybei neišduodami (konstitucinė nuostata). Konstitucinė nuostata nepažeidžiama, jei Lietuvos pilietis laikinai perduodamas užsienio valstybei norint atlikti parengtinį tardymą arba norint jį teisti, ir, teisingumo ministro (generalinio prokuroro)

nuomone, prašančioji valstybė yra suteikusi pakankamas garantijas, kad, atlikus šiuos veiksmus, asmuo nedelsiant bus grąžintas atgal.

Išdavimas yra leistinas tik dėl nusikaltimų, už kuriuos yra baudžiama laisvės atėmimu mažiausiai vieneriems metams ir pagal prašančiosios, ir pagal prašomosios valstybės įstatymus. Jei asmuo yra prašančiosios šalies teritorijoje nuteistas, paskirta bausmė negali būti mažesnė nei keturi mėnesiai.

Išduoti asmenį iš Lietuvos Respublikos neleidžiama, jeigu:

- asmeniui Lietuvos Respublikoje suteikta prieglobsčio teisė;
- asmuo kaltinamas padaręs politinį nusikaltimą;
- pagrįstai manoma, kad prašymas asmenį išduoti už kriminalinį nusikaltimą yra priešdanga jį teisti už politinį nusikaltimą;
- nusikaltimas, dėl kurio prašoma išduoti, padarytas Lietuvos teritorijoje;
- už nusikaltimą, dėl kurio prašoma, yra priimtas ir įsigaliojo nuosprendis, taip pat, jei dėl to paties kaltinimo baudžiamoji byla yra nutraukta;
- pagal Lietuvos Respublikos įstatymus asmuo negali būti traukiamas baudžiamajon atsakomybėn arba teisiamas suėjus senaties terminui ar esant kitam teisėtam pagrindui;
- veika, už kurios padarymą reikalaujama ekstradicijos, pagal Lietuvos įstatymus nėra nusikaltimas;
- kitais atvejais, numatytais Lietuvos Respublikos ratifikuotose tarptautinėse sutartyse.

Išduoti neleidžiama, jei prašančiojoje valstybėje išduotinas asmuo gali būti teisiamas mirties bausme. Ši nuostata netaikoma, jei prašančioji šalis suteikia tvirtas garantijas, kad asmuo mirties bausme nebus teisiamas ir, teisingumo ministro (generalinio prokuroro) nuomone, jos yra pakankamos. Jei ekstradicijos byla nagrinėjama teisme, ar suteiktos garantijos pakankamos, sprendžia teismas.

Išduoti asmenį įvykdyti mirties bausmę neleidžiama.

Perduoti neleidžiama, jei prašančiojoje valstybėje baudžiamasis procesas neatitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių gynimo konvencijos 3 ir 6 str. nuostatų. Išduoti negalima, jei prašančiojoje valstybėje numatyta arba būtų vykdoma bausmė, neatitinkanti Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių konvencijos 3 str. reikalavimų.

Išduoti neleidžiama, jei prašančiojoje valstybėje asmuo būtų persekiojamas dėl kilmės, rasės, religijos, priklausymo tam tikroms visuomeninėms grupėms, pilietybės, savo politinių pažiūrų arba dėl šių priežasčių turėtų kitų sunkumų.

Ekstradicija neleistina, jei jos padariniai neigiamai paveiktų asmenį dėl jo amžiaus arba dėl kitų, iš asmeninių santykių kylančių, priežasčių.

Jeigu prašoma išduoti asmenį dėl kelių nusikaltimų padarymo, o išduoti galima tik dėl vieno, išduoti galima dėl visų prašomų nusikaltimų. Sprendimą, gavęs teismo pritarimą ekstradicijai, priima teisingumo ministras (generalinis prokuroras).

Išduoto asmens atsakomybės ribos

1. Išduotinas asmuo prašančiojoje valstybėje negali būti traukiamas baudžiamajon atsakomybėn ir teisiamas, taip pat išduodamas trečiajai valstybei už nusikaltimą, kurį jis padarė iki išdavimo ir už kurį nebuvo išduotas, jeigu nėra asmenį išdavusios užsienio valstybės sutikimo.

Sutikimą duoda teisingumo ministras (generalinis prokuroras).

2. Ši nuostata galioja ir tada, kai, tiriant bylą, keičiasi veikos teisinis vertinimas.

3. 1 ir 2 pastraipos nuostatos negalioja, jei:

1. išduotas asmuo paleistas šalyje pasilieka ilgiau kaip 45 dienas, nors galėjo iš jos išvykti;
2. išduotas asmuo palieka prašančiosios šalies teritoriją ir į ją grįžta savo noru arba teisėtai grąžinamas trečiosios valstybės;
3. išduotas asmuo supaprastinta tvarka arba laisvanoriškai tam davė sutikimą teisme.

Kelių valstybių prašymai

Jei dvi ar daugiau valstybių prašo išduoti tą patį asmenį, pirmenybė teikiama atsižvelgiant į abipusius valstybių įsipareigojimus, žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos lygį, prašymų gavimo eilės tvarką, išduotino asmens pilietybę, nusikaltimų sunkumą.

Teisingumo ministras (generalinis prokuroras), prieš paduodamas prašymą teismui, turi motyvuotai nuspręsti, kurios valstybės prašymui teiks pirmenybę.

II skyrius. Perdavimo procedūra

Laikinas sulaikymas

Jei atvejis ypač skubus, prašančiosios šalies kompetentingos institucijos gali kreiptis su prašymu laikinai sulaikyti ieškomą asmenį.

Prašyme sulaikyti nurodoma, kad turimas suėmimo orderis arba teismo nuosprendis skirti laisvės atėmimo bausmę ir artimiausiu metu ketinama kreiptis su prašymu dėl ekstradicijos. Prašyme laikinai sulaikyti taip pat nurodoma, dėl kokio nusikaltimo bus reikalaujama ekstradicijos, nusikaltimo padarymo laikas, ieškomo asmens pilietybė ir tikslesnis asmens aprašymas. Prašymas laikinai sulaikyti asmenį siunčiamas diplomatiniais kanalais, paštu, telegrafu arba per Tarptautinę kriminalinės policijos organizaciją.

Prokuroras, gavęs prašymą laikinai asmenį sulaikyti, nedelsdamas turi nuspręsti, ar ieškomas asmuo bus sulaikomas. Prokuroras, priėmęs sprendimą, priima nutarimą. Per 48 val. prokuroras turi kreiptis į apylinkės teismą su prašymu sulaikyti asmenį 18 dienų. Prokuroro prašymu šis terminas gali būti prailgintas, bet negali trukti ilgiau nei 40 dienų. Apie priimtą sprendimą prašančioji šalis informuojama raštu.

Sulaikytas asmuo nedelsiant, bet ne vėliau kaip kitą dieną po to, kai buvo suimtas, turi būti apklausiamas prokuroro. Prieš apklausą jis informuojamas, kad bet kurioje bylos stadijoje jam garantuojamas gynėjas. Apklausos metu nustatoma, ar sulaikytasis prieštarauja, kad būtų perduotas arba sulaikytas ir dėl kokių priežasčių. Išklausomi sulaikytojo paaiškinimai.

Jei sulaikytas asmuo mano, kad laikinas sulaikymas jam pritaikytas nepagrįstai, jis gali kreiptis į teismą su skundu. Asmens skundas turi būti išnagrinėtas per 3 dienas.

Laikinas sulaikymas gali būti nutraukiamas, jei per 18 dienų negaunamas ekstradicijos prašymas.

Prokuroras bet kuriuo metu gali nuspręsti sulaikytą asmenį paleisti.

Jei pasibaigus nustatytam laikino sulaikymo terminui negaunami reikiami dokumentai, asmuo paleidžiamas. Tačiau tai nėra kliūtis prašančiajai valstybei kreiptis pakartotinai.

Prokuroro nutarimą laikinai sulaikyti vykdo policija. Laikinas sulaikomas asmuo laikomas areštiniėje.

Sulaikymo metu be prokuroro sutikimo negali būti atliekami jokie tardomieji veiksmai, nesusiję su ekstradicija.

Apie bet kurį priimtą sprendimą informuojamas teisingumo ministras (generalinis prokuroras).

Prašymas dėl ekstradicijos

Prašymas išduoti asmenį gali būti priimamas, jei jis tenkina šiuos reikalavimus:

- pateiktas raštu diplomatiniais kanalais;
- išverstas į lietuvių arba anglų kalbą;
- prie prašymo pridėti:
  - prašančiosios valstybės kompetentingų institucijų išduoto arešto orderio arba nuosprendžio originalas ar autentiškas nuorašas;
  - nusikaltimų sąrašas, už kurių padarymą prašoma perduoti, nurodant nusikaltimo padarymo dieną, vietą, laiką, esamus įrodymus;
  - Baudžiamojo kodekso straipsnio tekstas;
  - duomenys apie asmens pilietybę;

– išorės požymių aprašymas ir fotonuotrauka.

Jei, teisingumo ministro (generalinio prokuroro) nuomone, pateikti dokumentai neatitinka reikalavimų, jis gali suteikti galimybę prašančiajai valstybei papildyti arba pakoreguoti pateiktus dokumentus per jo nustatytą terminą.

Jei teisingumo ministras (generalinis prokuroras) yra tos nuomonės, kad prašymas negali būti tenkinamas, jis atmetamas. Pakartotinas kreipimasis tuo pačiu klausimu negalimas.

Prašymo nuorašas, jei yra galimybė, turi būti įteikiamas išduotinam asmeniui.

Kardomasis kalinimas(suėmimas) norint asmenį išduoti

Prokuroras, gavęs visus reikiamus ekstradicijai dokumentus, su pareiškimu gali kreiptis į apylinkės teismą dėl kardomojo kalinimo (suėmimo) skyrimo.

Kardomasis kalinimas (suėmimas) skiriamas, jei:

- yra pagrįstas pavojus, kad išduotinas asmuo pasislėps,
- arba pagrįstai tikimasi, kad išduotinas asmuo pasunkins ekstradicijos byloje nustatyti tiesą.

Svarstant klausimą dėl suėmimo skyrimo dalyvauja prokuroras, išduotinas asmuo ir jo gynėjas.

Suėmimo terminas taikomas iki dviejų mėnesių. Ypatingais atvejais gali būti pratęstas iki šešių mėnesių.

Kardomojo kalinimo trukmę, prokuroro prašymu, pratęsia apylinkės teismo teisėjas.

Išduotinas asmuo gali apskųsti nutarimą skirti kardomąjį kalinimą aukštesniajam teismui. Skundas turi būti išnagrinėtas per tris dienas.

Teisminis nagrinėjimas

Prokuroras, gavęs visus reikiamus ekstradicijai dokumentus, trijų dienų laikotarpiu su pareiškimu kreipiasi į Vilniaus apygardos teismą (Lietuvos Aukščiausiasį Teismą). Teismui perduodami visi dokumentai.

Išduotinam asmeniui įteikiama pareiškimo kopija. Išduotinas asmuo turi būti supažindinamas su nusikaltimų, už kuriuos jis reikalaujamas išduoti, aplinkybėmis (vieta, laikas, įrodymai).

Teisėjas, gavęs prokuroro pareiškimą ir kitus dokumentus, per penkias dienas turi su rengti posėdį, į kurį turi būti šaukiami išduotinas asmuo, jo advokatas ir prokuroras. Jei išduotinas asmuo advokato dar neturi, teisėjas jį oficialiai paskiria.

Išduotino asmens byla nagrinėjama viešame teismo posėdyje. Jei išduotinas asmuo prašo, byla nagrinėjama uždareme teismo posėdyje.

Jei esantis laisvėje išduotinas asmuo neatvyksta į posėdį, teismas priima nutartį jį atvedinti.

Pradėjus teismo posėdį, teisėjas nustato išduotino asmens tapatybę. Teismo posėdyje prokuroras išdėsto savo požiūrį į ekstradicijos būtinumą. Išduotinas asmuo ir jo advokatas išdėsto savo nuomonę apie ekstradicijos leistinumą ir pateikia savo išvadas. Jei išduotinas asmuo pareiškia, kad gali įrodyti savo nekaltumą dėl nusikaltimų, už kuriuos prašomas išduoti, teismas gali tai apsvarstyti.

Prireikus teismas gali nurodyti terminą, per kurį turi būti pateikti papildomi dokumentai ar įrodymai.

Paskutinio žodžio teisė tenka išduotinam asmeniui.

Jei teismas nustato, kad pateikti dokumentai neatitinka reikalavimų arba prašymas išduoti asmenį yra nepagrįstas, arba nėra pakankamo pagrindo manyti, kad išduotinas asmuo galėjo dalyvauti padarant nusikaltimus, už kuriuos prašomas išduoti, jis paskelbia savo sprendimą, kad ekstradicija neleistina. Šiuo atveju išduotinas asmuo nedelsiant paleidžiamas. Prašomoji valstybė turi imtis visų galimų veiksmų, kad per apeliacijos laikotarpį išduotinas asmuo neišvyktų (nepasislėptų).

Kitais atvejais teismas pritaria ekstradicijai.

Kiekviena teismo nutartis turi būti motyvuota. Nutarties kopija nedelsiant įteikiama išduotinam asmeniui ir teisingumo ministrui (generaliniam prokurorui).

Nutarties apskundimas

Išduotinas asmuo, jo gynėjas ir prokuroras, nesutikdamas su teismo priimta nutartimi, turi teisę per septynias dienas paduoti skundą Lietuvos apeliaciniam (Aukščiausiajam) teismui.

Lietuvos apeliacinio (Aukščiausiojo) teismo teisėjas privalo išnagrinėti skundą per savaitę nuo jo padavimo dienos. Nagrinėjant skundą, gali būti rengiamas posėdis, į kurį šaukiami prokuroras, išduotinas asmuo ir jo gynėjas.

Lietuvos apeliacinio (Aukščiausiojo) teismo teisėjo sprendimas yra galutinis.

Išduotino asmens arba jo gynėjo paduotas skundas sustabdo ekstradicijos procesą.

Lietuvos apeliacinio (Aukščiausiojo) teismo nutartis nedelsiant siunčiama teisingumo ministrui (generaliniam prokurorui).

Jei priimtas galutinis sprendimas, teisingumo ministrui (generaliniam prokurorui) nedelsiant siunčiami ir visi dokumentai.

Sprendimo dėl ekstradicijos priėmimas

Teisingumo ministras (generalinis prokuroras), gavęs galutinę teismo nutartį, kuo greičiau priima sprendimą dėl ekstradicijos prašymo. Jei remiantis galutine teismo nutartimi ekstradicija yra nepriimtina, teisingumo ministras (generalinis prokuroras) priima nutarimą netenkinti ekstradicijos prašymo.

Jei remiantis galutine teismo nutartimi ekstradicija yra nepriimtina dėl dokumentų trūkumo, teisingumo ministras (generalinis prokuroras) gali atidėti galutinio sprendimo priėmimą. Atidedant sprendimo priėmimą, nurodomas pakankamas terminas, per kurį turi būti pateikti papildomi dokumentai. Tas pats taikytina, jei galutine teismo nutartimi pritariama ekstradicijai.

Jei, pasibaigus nustatytam terminui, papildomi dokumentai negaunami, teisingumo ministras (generalinis prokuroras) atsisako tenkinti prašymą.

Jei papildomi dokumentai gaunami, teisingumo ministras (generalinis prokuroras) gali grąžinti bylą prokurorui, o šis pakartotinai kreipiasi į teismą.

Jei teismas pritarė ekstradicijai ir laiku gauti papildomi dokumentai, teisingumo ministras (generalinis prokuroras) priima nutarimą tenkinti prašymą.

Teisingumo ministras (generalinis prokuroras), gavęs teismo pritarimą ekstradicijai, atsižvelgdamas į Lietuvos tarptautinius interesus, gali atsisakyti tenkinti prašymą.

Suprastinta ekstradicija

Gavus prašymą išduoti asmenį, išduotinas asmuo supažindinamas su suprastintos ekstradicijos galimybe. Jei asmuo sutinka būti išduotas suprastinta tvarka, jis turi būti pristatytas teismui. Teisėjas įsitikina asmens sutikimo savanoriškumu ir išaiškina visas tokio sutikimo padarinius. Tuo tikslu surašomas protokolas.

Nepilnamečių supaprastinta ekstradicija negalima.

Sprendimo atidėjimas

Teisingumo ministras (generalinis prokuroras) gali atidėti asmens ekstradiciją, jei:

- prašoma papildomų dokumentų;
- asmuo yra netransportabilus;
- jo atžvilgiu nebaigtas Lietuvoje parengtinis tardymas arba bylos nagrinėjimas teisme;
- asmuo Lietuvoje nuteistas ir atlieka bausmę.

Asmens išsiuntimas

Patenkinus prašymą dėl ekstradicijos, asmuo turi būti kuo greičiau perduodamas prašančiajai valstybei.

Teisingumo ministras (generalinis prokuroras), priimdamas nutarimą pritarti ekstradicijai, turi numatyti perdavimo datą, laiką, vietą ir būdą. Perdavimo data, laikas, vieta ir būdas turi būti suderinti su prašančiosios valstybės kompetentingomis institucijomis.

Perdavimą atlikti pavedama policijai.

Perduodant asmenį užsienio valstybės įgaliotiems pareigūnams, surašomas atitinkamas protokolas, kuriame pažymima: perdavimo pagrindas, data, laikas, vieta, dalyvaujantys asmenys, perduodamo asmens duomenys ir būklė, kartu perduodami daiktai bei pareikštos pretenzijos.

Daiktų perdavimas

Jei išduotinas asmuo nenurodo kitaip, tai kartu su juo perduodami ir jo asmeniniai daiktai.

Be papildomo prašymo gali būti perduodami daiktai:

- kurie užsienio valstybės byloje gali būti kaip įrodymai;
- kurie išduotino asmens ar jo bendrininkų įgyti po to, kai buvo padarytas nusikaltimas, arba gauti realizuojant nusikalstamu būdu įgytą turtą.

Perduoti daiktus, išskyrus asmeninius, leidžiama tik tuomet, jei garantuojama, kad nebus pažeistos trečiųjų asmenų teisės ir kad, Lietuvai pareikalavus, nedelsiant bus grąžinti.

Daiktai gali būti perduodami, jei asmens išdavimui nepritarta ar jo išdavimas atidėtas.

Jei išduotinas ar kitas asmuo pareiškia prieštaravimą dėl daiktų perdavimo, ginčą sprendžia teismas.

III skyrius. Tranzitinis vežimas

Pervežimo leistinumas

Lietuvos Respublikos piliečius pervežti per Lietuvos teritoriją draudžiama.

Asmenis pervežti per Lietuvos Respubliką yra leistina, jei yra valstybės, į kurią asmuo gabenamas, prašymas. Pervežti leidžiama, jei norima asmenį patraukti baudžiamojon atsakomybėn arba įvykdyti nuosprendį.

Pervežti dėl nusikaltimo, priklausančio Lietuvos jurisdikcijai, leidžiama, jei dėl šio nusikaltimo:

- buvo gautas Lietuvos sutikimas asmenį išduoti;
- pervežamas asmuo buvo nuteistas arba išteisintas;
- nebuvo traukiamas baudžiamojon atsakomybėn.

Jei asmuo, remiantis Lietuvos įstatymais, turi būti išduotas Lietuvos Respublikai, pervežti neleidžiama.

Jei asmuo bus vežamas oro keliu ir nenumatyta tarpinis nusileidimas, prašymas nereikalingas. Šiuo atveju pakanka raštiškai informuoti teisingumo ministrą (generalinį prokurorą) ir vidaus reikalų ministrą, kad pervežamas asmuo ne Lietuvos pilietis ir turimas arešto orderis arba teismo nuosprendis.

Sprendimo priėmimas

Dėl pateikto prašymo sprendimą priima teisingumo ministras (generalinis prokuroras) ir vidaus reikalų ministras.

Teisingumo ministras (generalinis prokuroras) ir vidaus reikalų ministras tikrina ir pranešimus, ar galima naudotis oro keliu. Jei nusprendžiama, kad oro linija naudotis negalima, nedelsiant informuojama prašančioji valstybė.

Duodant sutikimą pervežti, reikia nurodyti pasienio punktus ir laikotarpį, per kurį reikia pervežti.

Už pervežimo kontrolę atsako policija.

Jei per nustatytą laikotarpį asmuo nebuvo pervežtas, prašymas paduodamas iš naujo.

Dokumentai

Norint gauti leidimą pervežti, reikia pateikti:

- prašymą;
- kompetentingos institucijos priimtą arešto orderį;
- arba teismo nuosprendį.

Pateiktuose dokumentuose nurodoma, kokie daiktai gabenami kartu su asmeniu.

Jei reikia, teisingumo ministras (generalinis prokuroras), pasitaręs su vidaus reikalų ministru, gali pareikalauti papildomų dokumentų ir nustatyti jų pateikimo terminą. Jei per nustatytą terminą papildomi dokumentai negaunami, sprendimas priimamas remiantis turimais dokumentais.

Pasikeitimas informacija

Informacija keičiamasi per Teisingumo ministeriją (Generalinę prokuratūrą).

Pervežimo nutraukimas

Asmens pervežimas nutraukiamas, jei:

- paaiškėja naujų faktų, prieštaraujančių pervežimo leidimui;
- pervežamas asmuo padaro Lietuvos teritorijoje nusikaltimą;
- pervežamas asmuo tapo netransportabilus.

LITERATŪRA

1. **Revue internationale de droit penal.** 1966.
2. **Geoff Golbert.** Aspects of Extradition Law. – Dordrecht – Boston – London, 1991.
3. **Галенская Л. Н.** Международная борьба с преступностью // Международные отношения. – Москва, 1972.
4. **Valstybės žinios.** 1995. Nr. 34-819.
5. **Nuo 1918 m. iki 1940 m.** Lietuva buvo pasirašiusi tarpvalstybines sutartis dėl ekstradicijos su Vokietija, Belgijos Karalyste, Danija, Anglija, JAV ir kitomis valstybėmis. Plačiau žr.: Lietuvos sutartys su svetimomis valstybėmis. – K., 1930-1939. T. 1, 2.
6. **Lietuvos Respublikos** sutartys dėl teisinės pagalbos ir teisinių santykių civilinėse, šeimos ir baudžiamosiose bylose. – V., 1995. Taip pat: Valstybės žinios. 1997. Nr. 101-2548, Nr. 101-2552; Valstybės žinios. 1998. Nr. 51-1399.
7. **Explanatory** report on the European Convention on Extradition. – Strasbourg, 1985.
8. **Yearbook** of the Institute of International Law. – Paris, 1981. Vol. 59. Part. 1.
9. **The Finnish, Iceland, Norway, Sweden and Denmark Extradition Act.** 1959.
10. **The Finnish Extradition Act.** 1970.
11. **Resolution** adopted by the Institute of International Law at its Cambridge session 24 August – 1 September. – Oxford, 1980.
12. **Звирбуль В. К., Шупилов В. П.** Выдача уголовных преступников. – Москва, 1974.
13. **European Convention on Extradition.** A guide to procedures. – Strasbourg, 1997.
14. **Valstybės žinios.** 1996. Nr. 117.
15. **Bundesgesetzblatt für die Republik Österreich.** 183 stück–Ausgegeben am 28. Dezember 1979.

16. **Valstybės** žinios. 1998. Nr. 109-3004.
17. **Europos** konvencijos dėl ekstradicijos papildomo protokolo 1 straipsnis. Žr.: Valstybės žinios. 1995. Nr. 34-819.
18. **International** Law and World order. – St. Paul, Minnesota, 1990.
19. **Didžioji Britanija** nusprendė išduoti buvusį diktatorių // Lietuvos rytas. 1998 m. gruodžio 10 d. Nr. 289. Taip pat Bundesgesetzblatt für die Republik Österreich. 183 stück–Ausgegeben am 28. Dezember 1979.
20. **Vagneris K.** Tarptautinis teisinis bendradarbiavimas (2) // Justitia. – V., 1998. Nr. 1.

Extradition in the legislation of foreign countries and Lithuania

A. Nevera

Assistant of the Law Academy of Lithuania

SUMMARY

In the article the author considers urgent problems of Extradition. The study is based on scientific researches in this area and Laws on Extradition in other countries.

The article consists of 3 parts. In the first part the author analyses the notion of Extradition. The legal regulation on Extradition is considered in the second part and the problems of conditions and procedures related to Extradition are presented in the third part of the article.

The author pays attention to shortcomings of the legal regulation on Extradition in Lithuania and gives the ways of their elimination. At the same time the author grounds the need of passing the National Extradition Act and at the end in the view he gives the scheme of such law.

